

IK.
Nov. 6.
VIII/7449 c

HUNGARY

<u>ECONOMY</u>	/0900/
<u>Mismanagement</u>	/0903/
<u>TRADE</u>	/3300/
<u>Black Market</u>	/3301/
<u>INDUSTRY</u>	/1700/
<u>Raw Materials</u>	/1710/
<u>CORRUPTION</u>	/4300/
<u>ARMED FORCES</u>	/0300/
<u>Soviet Armed Forces</u>	/0309/

ILLEGAL ACQUIREMENT OF RAW MATERIAL AND HOW IT
IS ACCOUNTED FOR BY THE FIRMS.

SOURCE WELS: Former mill owner, 45, from HERCEGSZÁNTÓ, who escaped with his family on March 7 1954. Prior to his escape he worked with a State "Building Construction" enterprise in BAJA, thus reporting own observation.

DATE OF OBSERVATION: Until the beginning of March 1954.

ENGLISH SUMMARY: In order to assure the flow of production, the State enterprises are forced to obtain raw material "illegally". While such purchases formerly were severely punished, the situation has slightly relaxed since the summer of 1953. Subsource who had good connections with merchants due to his former position as a mill owner, became the informal "black" purveyor of his employer, the "Building Construction" enterprise in BAJA. He procured tires, diesel sprayers and stove pipes from black-marketeers in BUDAPEST who practice their "trade" quite openly; also water pipes and automobile spare parts are available there. Thanks to his good relations -- mostly with kulaks -- he obtained driving belts for threshing machines, electro motors and ignition magnetos; the farmers sold such items because they needed money for their delivery obligations and because they trusted subsource. Other enterprises and even the BAJA police also commissioned him with procuring certain rare goods for them. As he and his "customers" each made a profit /more/

ITEM No. 9783/54.

1.

of 100 per cent on such purchases, the State, in fact, paid 300 per cent for such "black" goods.

EVALUATION COMMENT: This report adds some good and interesting details to the general picture of the raw material shortage in Hungary. The difficulties of Hungarian industry which is suffering from a chronic shortage of all kinds of raw materials, are well known and are one of the main factors of the current economic crisis. Since the Hungarian Government is unable to assure the import of raw materials from the Western States, and since the East Bloc States are all short of some basic materials, the authorities have no other means to ameliorate the situation than to attempt emergency remedies.

The details supplied by this report faithfully reflect the difficulties facing an enterprise manager whose duty is to assure the raw material supply of his enterprise.

The blackmarketeering practiced by Soviet soldiers has almost become an institution of the current Hungarian economic situation. See on the various Soviet blackmarketeering activities WELS Item No. 8840/54; MUNICH Item No. 2820/54; VIENNA Item No. 12231/53; and WELS Item No. 5604/53.

MUNICH/X Item No. 9310/54 reported that flying commissions have been established to detect in the enterprises the known, unknown and/or hidden raw material stocks.

The factories, products and prices under reference are correctly cited. It may be stated in general that all the mentioned items are short in Hungary.

X X X

NYERSANYAGHIÁNY.

LACK OF RAW MATERIALS.

A magyarországi irányított gazdálkodás nem váltotta valóra azokat a reményeket, amelyeket a rendszer hozzá fűzött. NAGY Imre kormányrajutása bizonyos mértékig nyílt bevallása volt a gazdasági csődnek. A nehézipar tulajtott fejlesztését nem bírta az ország és a mindig jobban hajtott munka eredménye csak még több selejt és még /more/

nagyobb nyersanyaghiány lett. A "szabotázások" felfedezése sem segít ezen a bajon, hiába csuknak le egypár vállalatvezetőt az utódok alatt sem megy aztán jobban a dolog, mert nincs nyersanyag. Erről azonban senki sem mer beszélni.

Mivel a lakosság elégedetlensége ma már olyan fokot ért el, hogy azzal még ez a rendszer is kénytelen számolni, meghirdették NAGY Imre szájából az új rendszert, s megígérték, hogy ezentúl a lakosság elsőrendű szükségleti cikkeivel való ellátására fogják a fő súlyt helyezni,

II. FEKETE BESZERZÉS.

ILLEGAL ACQUIREMENT OF MATERIAL.

Az áru és anyaghiány azonban olyan nagy, hogy a felelős tényezők sehogy sem bírják előteremteni a gyárak zavartalan működéséhez szükséges anyagot. Eddig se tudták, eddig is döcögött a termelés, eddig is "feketén" szerezte be a legtöbb vállalat azt amit kiutalva nem bírt megkapni, de ami nélkül megállt volna a munka - és amiért aztán szabotázsért lecsukták volna az igazgatót. Az áruhiány - és ennek hallgatólagos elismerése a rendszer által - szűlt a rengeteg vitás kérdést, u.n. "bizalmas" ügydarabot és az egymásnak ellentmondó intézkedést. Minden gyár, üzem, állandó versenyfutásban van a nyersanyag után. Minden gyár, minden üzem, minden vállalat foglalkoztat egy vagy több "fekete" anyagbeszerzőt, akik szintén valami egész más beosztásban szerepelnek a vállalat munkavállalói közt, sőt olyan is van aki nem is szerepel a vállalat bérlistáin. Ezek munkája NAGY kormányrajutása óta lényegesen megkönnyebbült. Míg azelőtt egy-egy "fekete" anyaglelőhely tulajdonosát - minden ígéret ellenére amit a vállalattól, sőt annak kommunista vezetőjétől kapott, nem egyszer ugyanezen kommunista vezető tiltakozása ellenére - végül is lecsukták, 1953 nyár óta ezen a téren határozott enyhülés tapasztalható. Az addigi rendszer ugyanis természetesen azt eredményezte, hogy akinek valami fekete áruja volt, azt semmi pénzért, ígéretért nem volt boldog állami vállalatnak eladni. Most azonban csendesen, hallgatólagos elnézik ha valaki elrejtett raktárából egyszerre csak "talál" még eladni valót, sőt fekete árban meg is fizetik neki. Kivétel, ha valaki egyéb okból van "kiirtásra" előjegyezve, az ilyen nem csinálhat fekete üzleteket, de ha egyébként indifferens a rendszer részére, akkor helyzete mint mondtuk, ma lényegesen megjavult.

VÁLTOZÁS 1953 NYÁR ÓTA.

CHANGES SINCE THE SUMMER OF 1953.

/more/

Tavaly myár óta kijött egy csomó szigoruan bizalmas rendelet és utasítás, mely mind arról szól, hogy felvásárlandó "bárhonnan és bárkitől" ahol csak nyersanyag lelhető.

Informátorunk - volt malomtulajdonos - ilymódon lépett elő a BAJAI 64/2 sz. magasépítő vállalatnál fekete anyagbeszerzővé, bár forma szerint gépkocsivezető, illetve vonatkisérvő volt. Mivel BAJA környékén rengeteg ismerőse volt s elég sikeresen tudott árut felhajtani, - benne megbiztak az eladó volt kereskedők, kulákok, hogy nem jelenti fel őket - a vállalat mid gyakrabban foglalkoztatta őt ilyesmivel. Rövidesen kizárólag csak ezt csinálta. Ezen munkája révén sikerült betekintést nyernie egy 1953 aug. folyamán kiadott bizalmas miniszteri rendeletbe /nem tudja melyik minisztérium adja ki, valószínűleg az Építőanyagipari Min/melynek szövege így hangzott:" Felkutatandó minden elfekvő anyag és azonnalbeállítandó a gazdasági vérkeringésbe, bárhol és bármilyen elszámolási formában szerezhető is be, hogy a tartalékolt állami készletekhez ne kelljen hozzányulni, mert ez a demokrácia és néptünk elsőrendű érdeke. Harcoljunk a békéért! Aláírás." "Tartalékolt állami készletek"informátorunk véleménye szerint részben egyáltalán nem léteznek, részben olyan hadiipari cikkek nyersanyagát képezik /réz, cink, wolfram és hasonlók,/ amiből tényleg kevés van és amiket érthető okokból tart vissza akormány.

IV. AZ EGYES ÁRUK MEGSZERZÉSÉNEK MÓDJA.

ACQUIRING THE VARIOUS GOODS.

A. Közvetítők útján. By intermediary.

A.-1. Autógumi. Tires.

Ennek a rendeletnek hatása alatt 1953 őszén nagy erővel indult meg az "elfekvő" anyagok felhajtása. Informátorunk teljhatalmat kapott elsősorban is autógumik beszerzésére.

Magyarországon a Cordatic gyárt autógumit, de az olyan erősen kátrányos, hogy új állapotban se okoz sok örömet annak, aki használja. A teherautókon használ 750 x 20 méretű köpeny hivatalos ára 1875 forint, feketén ugyanezt 2500 ft körüli áron lehet beszerezni. Az ehhez való tömlő hivatalosan 490 ft, feketén ugyanez 750 frt. A fekete beszerzés direkt a gyárból történt, oly formában hogy az ottani anyagkiadó a gyutaló végzésre kiadott hivatalos áron olyan és annyi gumit, mint ami ott fel volt tüntetve. /more/

Ezen felül még feketén kiadott még egy mennyiséget, mert az eredeti mennyiség természetesen nem fedte a szükségletet. Hogy aztán az anyagkönyvelést hogyan oldották meg a Cordaticnál, azt informátorunk nem tudja, csak annyit, hogy ez a formája az árukiadásnak más gyáraknál is szokásos. Ez a gumi üzlet 1953 őszén, kb. novemberben bonyolódott le. A BAJAI vállalatnál a többlet -ár könyvelési csalások útján tünt el, ami részben az "igazgatói alap"ból, részben különböző elkönyvelt, de ki nem fizetett jutalmazásokból és hasonló pontosabban nem ismert tételekből tevődött össze.

Valamivel nehezebb külföldi autógumit szerezni. Azonban ebből is van, részben még magánosoknál eldugva, - ez most a fentemlített helyzet folytán lassan előkerül, a tulajdonosoknak pénzre lévén szüksége, - részben pedig csempész uton jön be az új áru. Főleg oroszok bonyolítják, nagy tételekben csempészve a különféle árut. Ki velük üzleti összeköttetésben áll, az komoly vagyont tud szerezni. A baj csak az, hogy az ilyen orosz üzleteknél nagy a rizikó, az ember soha sem tudhatja, mikor és miért csapnak le rá, és viszik el. Akit pedig az oroszok visznek el, arról többet nem hallani.

A-2. Diesel porlasztó. Diesel Sprayers.

Következő beszerzeendő cikk Diesel-teherautóba való porlasztó volt. Ez cseh áru, PALL-gyártmány, ugyan csak orosz csempészek útján jön be az országba. Hivatalosan is kapni belőle, de távolról sem eleget. Hivatalos ára, 3lft. feketén azonban 180 frt. sőt még többet is elkérnek érte. Ezt az árut informátorunk egy ismert feketézőtől /NU/ szerezte be. Ez a kb. 28 éves fiatalember nagy üzleteket bonyolít mindféle csempészcikkekben, oroszokkal is együtt dolgozik. Fő szakmája a villanszerelési cikkek beszerzése. Egyike a legügyesebb feketézőknek BUDAPEST-en. Így többek közt a SIEMENS villanykapcsolókat - keletnémet áru - is tudott szerezni. Búvár szivattyút is szerzett 20.000 forint árban, de elég soká tartott amíg ezt leszállította. Állítólag roppant nehéz volt megkapnia.

A-3: Kályhacső. Stove Pipes.

A vas és a fémszakma körébe vágó cikkeket egy 55 -60 éves volt ügynök /NU/ tudja megszerezni. Neki semmiféle hivatalos állása nincs, mindenki tudja, hogy "ügynökös-ködik."

Kis, alacsony kövér emberke, a Váci uton /more/

lakik. Ez az ügynök szerzett kályhacsőhöz való bádoglemezt, kg-ként 10 ft-ért, a hivatalos ár 5,10 ft, volna. Ez nagyrészt még a pesti pincékben van elrejtve, Allamosított kereskedők iparosok raktárából, amit sikerült annakidején megmenteniük. Ezt az árkülönbözetet a kályhacső lemeznél a BAJA-i vállalat "planirozási munkák" címén könyvelte el. Ez nagyon "hálás" tétel mindenféle fekete könyvelésnél /épitővállalatnak/ mert ebbe nagyon sok belefér és utólag nehezen ellenőrizhető. Hogy ehhez fizetésnyugták hamisítása szükséges az nem játszik szerepet az állami vállalatoknál, - nemcsak a kérdéses BAJAI vállalatnál. Ugyanigy a nemlétező munkavállaló, aki soha meg nem született s csak a könyvelés érdekében bír munkakönyvvel és ami a fő fizetési nyugtával

A-4. Vizcső. - Water Pipes.

A vizcső szintén a legkaposabb cikkek egyike. A "Ferroglobus" Váci ut 88 sz. a. telepén lehet kapni feketén, ha megfelelő ajánlás van. Az árak:

1/2 collos cső méterenként hivatalosan	17.50	frt.
1 " " " "	22.--	frt.
1,5 " " " "	28.70	frt.
2 " " " "	32.--	frt.

A fekete árak a fenti árak 160%-át teszik ki.

A-5. Vidia. Processed Steel.

Viddia, /esztergályozáshoz való cikk, amit az esztergakés végére forrasztanak, s a legkeményebb acélt is forgácsolja/ Magyarországon ma nem kapható. Az ára hivatalosan egységenként - kis darab, jóval kevesebb mint lcm³ -105 forint volna, feketén 200-250 ft-ot is elkérnek érte és az üzemek ezt az árat boldogan meg is adják. Ez főleg csempészuton jön be, Svédországból hozzák, hogy ki csempészi nem ismert, de nagyon valószínű, hogy ebben is benne vannak az oroszok.

A-6. Ford alkatrészek.

Spare Parts for Ford Engines.

FORD autó rengeteg van az aországban, de alkatrészt kapni hozzájuk igen nehéz, mert behozatal nincs. Ezért régi FORD kocsik "kibelezésére" külön vállalatokat alakítottak, mint pl. BUDAPEST-en Gogoly utca 15 sz. alatt, valamint a Victor Hugo - azelőtt Wahrmann utca 35. sz. alatt. Az itt nyert Ford alkatrészek nagyrészt feketén kerülnek forgalomba, mert a hivatalos eredmény jelentés a valóságnak csak csekély hányadát tüntet

/more

teti föl.

B. SAJÁT ÖSSZEKÖTTETÉS UTJÁN.

BY PERSONAL CONNECTIONS

B-1. Cséplőgépszij.

B-1. Driving Belts for Threshing Machines.

Nem BUDAPESTRől, hanem BAJA vidékéről szerezte be informátorunk a cséplőgépszijakat. Ezek ma is szép számban vannak elrejtve különböző kulákoknál, akik ahnakidején mikor a cséplőgépek államosítása folyt, gépeiket a legócskább szijakkal szerelték fe, a jó szijakat pedig - nem egy bácskai gazdának még tartalék készlete is volt, - eldugták. Most, amikor nem futja a beszolgáltatás, másrészt meg tudták, hogy kinek adják, bizony előkerült ez is, az is, s elvándorol "szocializmus építeni"...

Ugyanezen az alapon szedte össze informátorunk a különböző vízpumpákat, ugyancsak megszorult kulákoktól.

B-2. Villanymotorok. Electro-motors.

Esetenként más kivülálló megbízóktól is kapott feladatokat. Igy pl. 1953 karácsony előtt a BAJAI rendőrkapitányságtól - rendes rendőrség, nem ÁVH - DÉRI fhgy /fnu/ bizta meg azzal, hogy szerezzen nekik egy vízpumpát, ami a kutból a kapitányság épületébe pumpálja a vizet. Egy BAJA környéki kuláktól /NU/ sikerült is egy egész jó 14 lóerős "SEVER" /SZABADKAI/ gyármányu villanymotort vennie 3900 frt-ért. Ezt a kapitányság 6.800 ft-tal számlázta saját felettes hatósága felé, s informátorunknak ki is fizetett 4800 ft-t, míg a különbözetet nyilván DÉRI fhgy és főnöke osztották meg egymás között.

A BAJAI Kisipari Szövetkezet ugyancsak megbizta informátorunkat, hogy szerezzen nekik kis villanymotorokat. Sikerült is felhajtani 26 db 1-20 lóerős különböző gyármányu villanymotort, melyeket a vállalat főkönyvelője, PROVÁSZNIK István vett át tőle. Nyugtát itt is átlag 50-60 %-al magasabb összegért kellett kiállitania, mint amit ő kézhez kapott. De ő is kb 100 %-ot keresett az üzleten.

B-3. Gyujtómágnés.

Ignition Magnetos.

A BAJAI Mezőgazdasági Gépjavitó Üzemnek szüksége volt 25 drb. gyujtómágnésre. Ezeket 400-600 forintos árban sikerült beszereznie, a vállalat pedig 1800-2400 fr-ért vette át, a hasznon is többen osztottak. Ezeket is kulákoktól szerezte be.